

ELSŐ ÉNEK

A DÖGVÉSZ AKHILLEUSZ HARAGJA

Haragot, istennő zengd Péleidész Akhileuszét,
vészest, mely sokezer kínt szerzett minden akhájnak,
mert sok hősnek erős lelkét Hádészra vetette,
míg őket magukat zsákmányul a dögmadaraknak
és a kutyáknak dobta. Betelt vele Zeusz akaratja,
attól kezdve, hogy egyszer szétváltak civakodva
Átreidész, seregek fejedelme s a fényes Akhilleusz.

És melyik égilakó uszitotta viszályra a kettőt?
Létó s Zeusz fia: mert neki gyúlt a királyra haragja,
s ártó vést keltett a seregben; hulltak a népek:
mert ama Khrüszészt megsértette, az ő szent papját,
Átreidész: odajött az a fürge akháji hajókhoz,
végtelenül sok váltsággal megváltani lányát,
messzelövő Phoibosz koszorúját tartva kezében,
fönt aranyos botján, s kérlelte az összes akháj hóst,
Átreusz két sereget-tagoló sarját a leginkább:

"Átreidák s valamennyi remek-lábvértes akháj hős,
nektek az égilakók adják meg, hogy Priamosznak
várát feldúlván, haza épen térjetez innen,
csak szeretett lányom kérem, s ti vegyétek e díjat,
Zeusz sarját tisztelve, a messzelövő nagy Apollónt."

Erre helyeslően zúgtak fel az összes akhájok:
tiszteljék a papot, s tartsák meg a nagyszerű díjat;
mégsem tetszett így Agamemnón Átreidésznek,
rútul ráförmedt, elküldte goromba szavakkal:

"Hallod, öreg, ne találjalak én a nagyöblű hajóknál,
most se időzz hosszan, később se kerülj ide vissza:
úgy ne legyen, hogy e bot s isten koszorúja se véd meg.
Én a leányt nem adom ki, előbb utoléri az aggkor
messze hazájától, Argoszban, az én palotámban,
míg a szövőszéken szövöget, s velem ágyamat osztja;
menj hát, föl ne dühíts, hogy egészségben hazatérhess."

Így szólt ő; megijedt az öreg s hajlott a szavára;
hallgatagon haladott zsivajos tenger vize mellett,
majd, hogy messzevonult az öreg, sok imával esengett
büszke Apollónhoz, kinek anyja a széphaju Létó:

"Halld, te Ezüstíjú, aki óvón Khrüsza fölött állsz
az isteni Killa fölött, Tenedoszban erősen uralkodsz,
Szmintheusz: hogyha neked kedves szentélyt betetőztem
bármikor is, ha kövér combját égettem ökörnek
vagy kecskének, e vágyam vidd most teljesedésbe:
könnyeimért az akhájokon állj bosszút nyilaiddal!"

Így szólt ő könyörögve; meg is hallgatta Apollón:
jött az Olümposz csúcsairól, haragudva szivében,
íját s kétfödelű tegezét hordozva a vállán:
és a haragvó válla fölött csörrentek a vesszők
minden mozdulatára: közelgett, mint a sötét éj.
Majd a hajóktól messze leült, s röpitette a vesszőt:
rettenetes pengés hangzott, bongott az ezüst íj.
Kezdetben csak az öszvérekre s a fürge kutyákra

Péleidész: Péleusz fia:
Akhilleusz

akháj: görög
Hádész: az Alvilág
Átreidész: Átreusz fia
(itt: **Agamemnón**)

Létó s Zeusz fia: **Apollón**

Khrüszész tehát Apollón
papja

Phoibosz: Apollón jelzője
(ragyogó, fénylő)

Átreidák: Átreusz fiai
(Agamemnón,
Menelaosz)
Priamosz: Trója királya

Akhilleusz a trójai háború idején
lerohanta Müsiát, és foglyul ejtette
Khrüszész lányát, Khrüszéiszt, aki a
zsákmányon való osztózaskor
Agamemnónnak jutott.

Khrüszész eljött a görög táborba, és
tetemes váltságdíjat ajánlott fel
lányáért, de Agamemnón csúfosan
elkergette.

A pap imájára Apollón dögvésszel
sújtotta a gőgös vezér seregét; a csapás
okát Kalkhasz jós tárta fel, s ennek
folytán Agamemnón kénytelen volt a
leányt visszaadni ~nek engesztelő
ajándékok kíséretében. Bosszúságában
magának követelte Akhilleusz kedves
rabnőjét, Brizéiszt; ez váltotta ki
Akhilleusz sértett haragját, amely a
maga következményeivel együtt
központi témája Homérosz *Iliász*ának.

lőtte hegyes nyilait, de utána magára a népre:
szüntelen és sűrűn tetemek máglyái lobogtak.

**Hosszú kilenc napon át dült ott isten lövedéke;
végre tizednap a népet Akhilleusz egybehivatta,
mert szívére helyezte e tervet a hókaru Héra,**
szánva a szüntelenül hulló danaosz daliákat.
Majd mikor egybesereglett s együtt volt valamennyi,
szólt, fölemelkedvén köztük, gyorslábu Akhilleusz:

"Azt hiszem, Átreidész, célunktól újra elestünk
s így mehetünk haza már, ha ugyan kikerüljük a vesztünk;
mert az akháj együtt veri most le a harc meg a dögvész.
Hát csak kérjünk meg valamely jóst vagy papot, álmok
fejtőjét is akár - hisz az is Zeustól van, az álom -,
hogyan megmondja, miért ily bosszús Phoibosz Apollón;
tán nem teljesített fogadalmak vagy hekatombák
bántják; s hátha juhok, kiszemelt kecskék neki-szálló
füstjét kapva, kívánja a dögvészt innen elűzni."

Így szólt és le is ült; mire köztük szólani fölkelt
Kalkhász Thesztoridész, madarak legjobbszavu jósa,
ő, aki tudta, mi van, mi jön el, mi esett meg a múltban,
és ki hajón az akháj sereget Trójába vezette
jóstudományával, mit adott neki Phoibosz Apollón;
jóakarón szólalt meg köztük, ilyen szavakat szólt:

"Zeuskedvelt Akhilleusz, felszólítsz, hogy kijelentsem,
messzelövő nagy Apollónnak mi okozta haragját.
Én hát szólni fogok: de figyelj rám, s tégy nekem esküt,
hogyan szóval, vagy akár kézzel megvédeni kész vagy.
Mert attól tartok, haragudni fog az, ki az összes
argosziak feje, és ki parancsol minden akhájnak.
Mert hisz erős a király, amikor gyengébbre neheztel:
mert a haragját aznap tán elfojtja magában,
bosszúját később mégis, míg nem viszi véghez,
örzi szívében; ezért csak mondd meg, védeni fogsz-e."

Erre a gyorslábu Akhilleusz neki válaszul így szólt:
"Bármit tudsz, sose félj, bátran csak, mondd ki a jósszót;
mert Phoiboszra, akit Zeusz kedvel, s kit te imáddal
kérelvén, Kalkhász, mutatod fel az isteni végzést,
senki se tudja, amíg én élek s látok a földön,
rád a hajók mellett súlyos kezeit fölemelni,
egy danaosz sem; akár Agamemnónt mondd, aki fennen
hirdeti most, hogy az összes akháj közt ő a legelső."

Hát nekibátorodott, s ezt mondta a tisztanevű jós:
**"Nem fogadalmak bántják őt és nem hekatombák:
papja miatt haragos, kit semmibevert Agamemnón,
mert a leányt ki nem adta, s a díját el se fogadta.**
Látod, ezért ad a Messzelövő kint, s ad ezután is:
s addig a csúf dögvészt seregünkötől messze nem űzi,
míg szerető apjának a szépszemű leányt ki nem adjuk
ingyen, díjtanul, s Khrüszébe a szent hekatombát
nem hajtjuk: s akkor tán megbékítjük esengve."